(१९६१) १ एस सी आर - ८९२

(इंग्रजी टंकलिखित न्यायनिर्णयाचे मराठीत भाषांतर)

ओरिसा राज्य आणि इतर

वि.

अर्णब कुमार दत्ता

जानेवारी २४, १९९६

(जी. एन. रे आणि बी. एल. हंसारिया, न्या. न्या.)

सेवा कायदा   :

ओरिसा सेवा अधिनियम

नियम ७१ (अ) दुसरी तरतूद- पी. डब्ल्यू.डी.मधील ड्राफ्ट्समन:-सेवानिवृत्तीचे वय- असा निर्णय दिला कि ड्राफ्ट्समॅन वयाच्या ६० व्या वर्षापर्यंत सेवेत कायम राहण्याचा लाभ घेणारा कर्मचारी ठरणार नाही - त्याला वयाची ५८ वर्षे पूर्ण झाल्यावर त्यांना निवृत्त व्हावे लागेल .

ओरिसा प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या निर्णयाविरोधात ओरिसा राज्याने याचिका दाखल केली होती, ज्यात राज्य सरकारच्या सेवेत असलेल्या उत्तरवादी याला वयाच्या 60 वर्षापर्यंत सेवेत कायम ठेवण्याचा आदेश देण्यात आला होता. या न्यायालयाने सध्याच्या अपिलात नोटीस बजावण्याचे आदेश देताना म्हटले आहे की, या न्यायालयाचाओरिसा राज्य आणि इतर वि. अद्वैत चरण मोहंती आणि इतर मधील निकाल लक्षात घेता हे प्रकरण निकाली काढण्यात येईल.

उत्तरवादी यांच्या साठी असा युक्तिवाद करण्यात आला की अद्वैत चरण मोहंती यांच्या प्रकरणाच्या आधारे अपीलावर निर्णय घेऊ नये* कारण त्या प्रकरणात पी.डब्ल्यू.डी.च्या स्थापत्य आणि रेखांकन शाखांमध्ये नियुक्त कामगारांच्या सेवानिवृत्तीचे वय या विषयावर राज्य शासनाच्या दिनांक 21.5.1974 च्या शासन निर्णयाकडे न्यायालयाचे लक्ष वेधले गेले नाही ज्यामध्ये वयाच्या ६० व्या वर्षापर्यंत सेवेत कायम राहायला हवा असा स्थापत्य शाखेच्या कर्मचार् यांमध्ये ड्राफ्ट्समॅन हा एक वर्ग आहे.

अपील मंजूर करताना या न्यायालयाने खालीलप्रमाणे निर्णय दिला :

उत्तरवादी याना वयाची ५८ वर्षे पूर्ण झाल्यावर निवृत्त व्हावे लागते. ओरिसा सेवा संहितेच्या कलम ७ एल (अ) मधील दुसर् या तरतुदीनुसार ६० वर्षापर्यंत कर्मचाऱ्याच्या सेवेत कायम ठेवण्याच्या प्रश्नावर या न्यायालयाने तरतुदीला जोडलेल्या टिपनीमध्ये 'कारागीर' या शब्दाचा अर्थ तपासला आणि असे म्हटले की, या नियमाचा उद्देश 'कारागीर कामगारांना चतुर्थश्रेणी कर्मचार् यांच्या बरोबरीने आणणे आहे, आणि वयाची ६० वर्षे पूर्ण झाल्यावर त्याना निवृत्त होणे आहे, परंतु राजपत्रित किंवा अराजपत्रित वर्ग-३ सरकारी नोकर, किंवा वर्ग २ किंवा वर्ग १ याना न्हवे ; आणि म्हणूनच, ड्राफ्ट्समन वयाच्या 60 व्या वर्षापर्यंत सेवेत कायम राहण्याचा लाभ मिळवण्यासाठी कारागीर होत नाही. २१.५.१९७४ च्या शासन निर्णयाकडे न्यायालयाचे लक्ष वेधले गेले नाही, याला महत्त्व नाही.

(८९४-जी; ८९३-ई) F; ८९४-ए-सी]

*ओरिसा राज्य आणि इतर वि. अद्वैत चरण मोहंती आणि इतर, (१९९५) उप. १ एससीसी ४७०, स्पष्ट केले आणि त्यावर भिस्त ठेवली.

दिवाणी अपील अधिकार क्षेत्र

दिवाणी अपील क्रमांक २३३८ / १९९६

ओडिशा प्रशासकीय न्यायाधिकरण, भुवनेश्वर मधील क्रमांक २५५८ (क) / १९९४ च्या दिनांक 25.11.94 च्या निर्णय आणि आदेशावरून.

याचिकाकर्त्यांसाठी ए. के. पांडा.

उत्तरवादी साठी पी.एन. मिश्रा.

न्यायालयाचा निर्णय हंसारिया, न्या. यांनी दिला

अनुमती दिली.

२. नोटीस बजावण्याचे आदेश देताना असे नमूद करण्यात आले होते की, या न्यायालयाने २७.१.१९९५ रोजी सी.ए.क्र.१४९७/९३ मध्ये दिलेला निकाल लक्षात घेता हे प्रकरण नोटीस टप्प्यावर निकाली काढण्यात येण्याजोगे आहे , ज्याची नोंद १९९५ मध्ये पु. (१) एससीसी ४७० ओरिसा राज्य व इतर विरुद्ध अद्वैत चरण मोहंती व इतर मध्ये करण्यात आली आहे.

3. उत्तरवादी ची बाजू मांडणारे श्री मिश्रा यांनी मात्र अपिलावर त्या आधारे निर्णय घेता येणार नाही, अशी भूमिका घेतली आहे. वरील खटल्याचा निकाल देताना कामगारांच्या सेवानिवृत्तीचे

वय या विषयावर राज्य शासनाच्या दिनांक २१.५.१९७४ च्या शासन निर्णयाकडे या न्यायालयाचे लक्ष वेधले गेले नाही. पी.डब्ल्यू.डी.च्या स्थापत्य व रेखांकन शाखांमध्ये नेमणूक करण्यात आलेला ड्राफ्ट्समन हे स्थापत्य शाखेच्या कर्मचार् यांच्या श्रेणीपैकी एक आहे, ज्यांना वयाच्या 60 व्या वर्षापर्यंत सेवेत कायम ठेवणे आवश्यक आहे.

4. संबंधित प्रकरणात या न्यायालयाला ओरिसा सेवा संहितेच्या नियम 71 (अ) मधील दुसऱ्या तरतुदीनुसार सामान्यत: वयाच्या 60 वर्षापर्यंत सेवेत कायम ठेवणाऱ्या 'कामगारा'च्या निवृत्तीचे वय ठरविण्याचे आवाहन करण्यात आले होते. या तरतुदीला जोडलेल्या टिपनीमध्ये म्हटले आहे की, 'कामगार' म्हणजे अत्यंत कुशल, कुशल किंवा अर्धकुशल आणि अकुशल जो कोणत्याही सरकारी आस्थापनामध्ये मासिक वेतन दराने कार्यरत असतो "कारागीर" या शब्दाचा अर्थ निरनिराळ्या शब्दकोशांमध्ये तपासल्यानंतर, परिच्छेद १२ मध्ये असे म्हटले आहे की,या नियमाचा उद्देश "कारागीर-कामगार" चतुर्थ श्रेणी कर्मचारी यांच्या बरोबरीने आणणे आहे आणि त्यालाच वयाची 60 वर्षे पूर्ण झाल्यावर निवृत्त होणे आवश्यक आहे. परंतु राजपत्रित किंवा अराजपत्रित वर्ग ३ नोकर किंवा अगदी वर्ग १ किंवा वर्ग २ नव्हे. जर सर्व कारागिरांना 60 वर्षांपर्यंत सेवा कायम ठेवण्याचा लाभ दिला गेला तर त्याचा परिणाम असा होईल कि

नगररचना संचालक किंवा मुख्य वास्तुविशारद हा कारागीर मानला जाऊ शकतो. त्यामुळे त्यांना ६० वर्षापर्यंत सेवेत कायम राहण्याचा लाभ मिळणार म्हणून ड्राफ्ट्समन कारागीर नाही, असे मत व्यक्त करण्यात आले.

5. श्री. मिश्रा यांनी उपरोक्त शासन निर्णयात ड्राफ्ट्समनला 60 वर्षांपर्यंत सेवा कायम ठेवण्याचा लाभ मिळणार असल्याचे स्पष्टपणे नमूद केले आहे, वरील निर्णयाच्या आधारे अपिलावर निर्णय घेतला जाऊ शकत नाही, कारण जर त्या शासन निर्णयावर लक्ष वेधले गेले असते तर न्यायालयाने कदाचित वेगळा दृष्टिकोन घेतला असता. आम्ही विद्वान वकिलांशी सहमत नाही कारण शासन निर्णयाचे अवलोकन केल्यास असे दिसून येते की त्याचे मूळ ओजेसी क्रमांक 632/69 मधील ओरिसा उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाशी संबंधित आहे आणि नियम 71 (अ) च्या तरतुदीखालील नोटमधील कारागिरांची व्याख्या व टिपेचा अर्थ काय आहे हे या न्यायालयाच्या वरील निर्णयात स्पष्ट करण्यात आले आहे. उच्च न्यायालयाने ओजेसीमध्ये दिलेला निकाल आता कायद्याने चांगला मानला जाऊ शकत नाही. त्यामुळे आमच्या मते, वस्तुस्थिती अशी आहे की, अद्वैत चरण मोहंती यांच्या प्रकरणात शासन निर्णयाकडे न्यायालयाचे लक्ष वेधले गेले नाही याला कोणतेही महत्त्व नाही.

6. म्हणून अपील मंजूर करावे लागेल, या निर्णयाद्वारे उत्तरवादी जो ड्राफ्ट्समन आहे, त्याला वयाच्या ६० व्या वर्षापर्यंत सेवेत कायम ठेवण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. वयाची ५८ वर्षे पूर्ण झाल्यावर त्यांना निवृत्त व्हावे लागेल . त्यामुळे हा निर्णय रद्द बातल ठरवला जातो.

७. पक्षांनी स्वत:चा खर्च उचलावा.

अपील मंजूर .

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

x-x-x-x